

Adviesforum Duurzaamheid en Ontwikkelingssamenwerking Destelbergen: “Duurzame productie en consumptie” 3 juni 2021- conclusies en adviezen aan de gemeente

Voorgelegd aan het College van Burgemeester en Schepenen, 16 juli 2021

1	Gestelde conclusies van de kernraad naar aanleiding van het eerste adviesforum Duurzaamheid en Ontwikkelingssamenwerking “Duurzame productie en consumptie” op 3 juni 2021	2
2	Daaruit voortvloeiende adviezen	6
2.1	Lokale voeding en korte keten	6
2.1.1	Promoten en laagdrempelig maken van lokale producten en producenten	6
2.1.2	Voorzien van locaties voor initiatieven i.v.m. lokale voedselproductie in gemeenschapsverband.....	7
2.2	Fair trade	8
2.2.1	Faciliteren van de fairtrade-trekkersgroep	8
2.2.2	Versterken van het fairtrade-criterium in het gemeentelijk aankoopbeleid	9
2.2.3	Meer transparant en kenbaar maken van het engagement als fairtrade-gemeente ...	10
2.3	Circulaire economie.....	11
2.3.1	Beter verfijnen van de restfractie (i.f.v. hergebruik).....	11
2.3.2	Uitbreiden van het aanbod uitleenbaar materiaal.....	11
2.4	Hernieuwbare energie.....	12
2.4.1	Duurzaam maken van de mobiliteit - autostrades	12
2.4.2	Duurzaam maken van de mobiliteit - overige	12
2.4.3	Zuiniger maken van het onroerend patrimonium (huishoudens, tertiaire sector, openbaar)	13
2.4.4	Bewerkstelligen van lokaal en gemeenschappelijk opwekken van hernieuwbare energie	15

Situering

Na geregeld overleg organiseerde de kernraad van het adviesforum Duurzaamheid en Ontwikkelingssamenwerking op 3 juni 2021 zijn 1^e adviesforum. Het adviesforum was een eigen initiatief van de kernraad, het kwam er niet n.a.v. een vraag om advies van het gemeentebestuur. Via een poll werd op de 2de vergadering het onderwerp 'duurzame productie en consumptie' als eerste thema gekozen. Op de volgende vergadering werd het doel en concept van de avond vastgelegd: we wilden rond dit thema ideeën verzamelen en verkennen wat op de gemeente leeft aan de hand van 4 discussietafels: lokale voeding en korte keten, Fair Trade, circulaire economie en hernieuwbare energie.

Voor het adviesforum werd door de gemeente op de gebruikelijke manier promotie gevoerd. De avond leverde een ruim pallet aan voorstellen op.

Op de kernraad van 23 juni 2021 werd beslist om de voorstellen als conclusies en adviezen aan het College van Burgemeester en Schepenen over te maken. Dit document werd goedgekeurd en is ondertekend door de leden van de kernraad zoals formeel verkozen op het adviesforum van 3 juni 2021. Zij willen zich verder vrijwillig inzetten voor een duurzame gemeente met de blik op de wereld.

Dit document wordt beschouwd als een basistekst die de kernraad verder vorm wil geven, prioriteren en uitwerken in directe wisselwerking met het bestuur.

1 Gestelde conclusies van de kernraad naar aanleiding van het eerste adviesforum Duurzaamheid en Ontwikkelingssamenwerking "Duurzame productie en consumptie" op 3 juni 2021

Op 21 maart 2019 ondertekende Destelbergen het Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie. Destelbergen engageert zich daarmee samen met tienduizend andere steden en gemeenten om tegen 2030 de CO₂-uitstoot met minstens 40% te verlagen¹ en hun weerbaarheid tegen de effecten van de klimaatverandering te verhogen. Eind 2020 scherpte de EU, de klimaatambities verder aan. Het doel is om tegen 2030 de CO₂-uitstoot met minstens 55% te verlagen, en dit is wettelijk afdwingbaar.

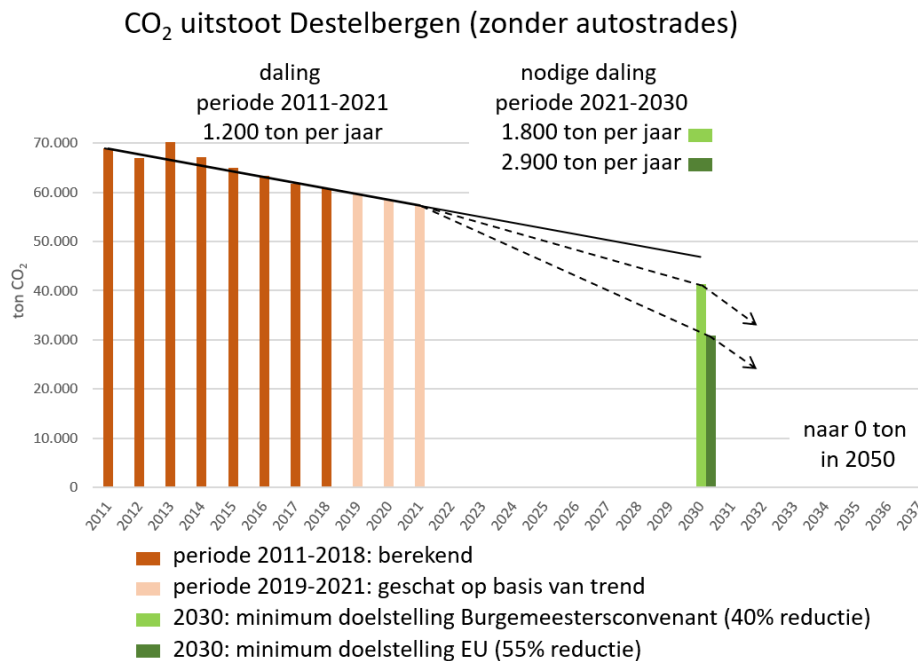
In het referentiejaar 2011 had de gemeente Destelbergen een jaarlijkse voetafdruk van 63.631 ton CO₂ (exclusief uitstoot van snelwegen).² Dit is evenveel als wat een bos ter grootte van 2,4 keer de gemeente Destelbergen zou kunnen capteren. De meest recente cijfers dateren van 2018, toen had Destelbergen een voetafdruk van 60.440 ton CO₂. Over zeven jaar was de uitstoot gedaald met ongeveer 8.330 ton ofwel een daling in de uitstoot van 1.200 ton CO₂ per jaar. Om de minimumdoelstelling van het burgemeestersconvenant te halen, is er tussen 2011 en 2030 nog een daling van ongeveer 16.000 ton nodig, wat neerkomt op een jaarlijkse daling van 1.800 ton.³ Om de

¹ ten opzichte van het referentiejaar 2011

² Dit is de CO₂ uitstoot gerelateerd aan energieopwekking. Dus exclusief de CO₂ uitstoot gerelateerd aan voeding, goederen en bouwmaterialen.

³ Bij deze berekening gingen we uit van een gelijke trend in de periode 2019-2021, als in de periode 2011-2018, met name een afname van 1.200 ton CO₂ per jaar.

minimumdoelstelling van de EU te halen is er tussen 2011 en 2030 nog een daling van ongeveer 26.000 ton nodig, wat neerkomt op een jaarlijkse daling van 2.900 ton.

De kernraad van het adviesforum duurzaamheid en ontwikkelingssamenwerking merkt op dat de daling van de CO₂-uitstoot trager verloopt dan voorgenomen. **Het adviesforum dringt er dan ook op aan om prioriteit te geven aan klimaatvriendelijke maatregelen in de gemeente**, die toegankelijk zijn voor iedereen. We zijn ook van mening dat we een grotere verantwoordelijkheid dragen dan gemeenten in het zuiden zowel omwille van onze historische CO₂ emissies -die veel hoger liggen dan in die van het zuiden- als omwille van het feit dat we als welvarende regio meer middelen hebben dan het zuiden voor klimaatvriendelijke investeringen. Het zou eerlijk zijn mocht de gemeente ambitieuzer zijn dan de minimumdoelstellingen.

De minimum 55% reductiedoelstelling van de EU is zeker niet onmogelijk. Het enorme potentieel wordt besproken in het klimaatactieplan van Destelbergen (2016)⁴. Door -onder andere- gebouwen te isoleren, en autoritten in te wisselen voor verplaatsingen met de fiets kan de energievraag in de gemeente met 39% dalen. Daarnaast kan de gemeente ook inzetten op opwekken van eigen groene energie. Door gebruik te maken van onder andere zonnecellen, zonneboilers en windmolens, bedraagt het technisch potentieel aan jaarlijkse productie van hernieuwbare of duurzaam opgewekte energie 16%. De daling in energievraag en opwekken van hernieuwbare energie zijn samen goed voor 55%.

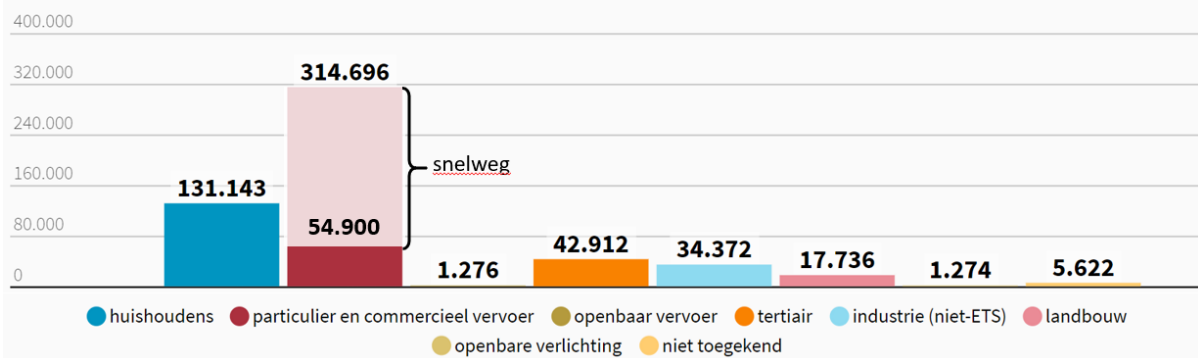
In onderstaande tabel nog enkele bijkomende getallen over het potentieel van energieopwekking op het grondgebied van Destelbergen. Met onderstaande maatregelen zou Destelbergen 75% dekken van het huidig energieverbruik (inclusief snelwegen). Samen met een daling in de eigen energievraag zou Destelbergen zelfs netto een energieproducent kunnen worden.

⁴ Klimaatactieplan Destelbergen: https://www.destelbergen.be/sites/default/files/2020-12/klimaatactieplan_document_0.pdf

Maatregel	geschatte opbrengst (MWh)
1 windmolen	6.000
-> potentieel 5 windmolens in de gemeente	30.000
huidige zonnepanelen op daken	4.210
-> potentieel zonnepanelen op daken	149.800
1 zonneboiler	2
-> potentieel zonneboiler op alle daken	17.000
1 warmtepomp	26
-> potentieel warmtepomp bij alle huizen	221.000
1 ton hout	3,3
-> potentieel 20 km houtkanten (1400 ton hout)	4.600

Energieverbruik per sector

Destelbergen, in MWh

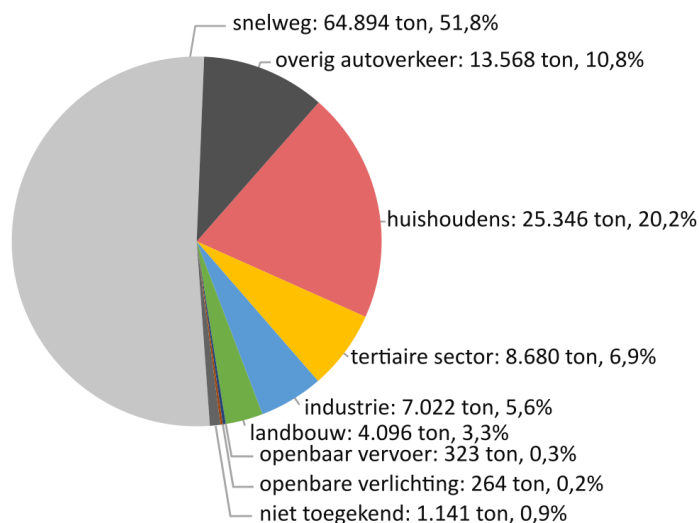
We vernemen dat de gemeente momenteel met deze duurzame projecten bezig is:

- Verduurzaming gemeentelijk patrimonium: zonnepanelen sporthal.
- Deelname aan groepsaankopen (groene stroom, zonnepanelen...).
- Project “Verenigd voor het klimaat”: monitoring energieverbruik en aanbevelingen verduurzaming lokalen van jeugdverenigingen.
- Project “Energiecoach kleine ondernemingen”: monitoring energieverbruik en aanbevelingen tot verduurzaming.
- Stimuleren tot renovatie en investeren in hernieuwbare energie via energieloket, wijkwerf, sensibilisering via o.a. klimaatcafés.
- Energielandschap: project van de provincie waarbij regionaal opportuniteiten voor hernieuwbare energie worden onderzocht. Wordt verwacht in 2021.
- Warmtezoneringsplan: werd opgemaakt in 2019-2020.

In dit advies willen we de gemeente aanzetten om versneld werk te maken van het implementeren van het klimaatactieplan. En om het convenant te gebruiken als reden om stedenbouwkundige vergunningen te weigeren die schadelijk zijn voor het klimaat of die de weerbaarheid van onze gemeente tegen de effecten van de klimaatverandering aantast.

We bekijken de CO₂ emissies per sector. Het verkeer steekt er met 63% bovenuit. Een groot deel komt van de autostrades door Destelbergen (52%). Overig verkeer is nog goed voor 11% en komt op de derde plek na de huishoudens (20%), en voor de tertiaire sector (7%), industrie (5,5%) en landbouw (3,3%).

totale CO₂ uitstoot Destelbergen 2018: 125.334 ton

In haar bestuursakkoord beschrijft de gemeente ook de ambitie om de titel van FairTradeGemeente te behouden en daarbij de fairtrade-campagne te ondersteunen. Fair Trade is een handelspartnerschap, gebaseerd op dialoog, transparantie en respect, dat streeft naar meer gelijkheid in internationale handel. Het draagt bij aan een duurzame ontwikkeling door het aanbieden van betere handelsvoorwaarden aan en het veiligstellen van de rechten van producenten, arbeiders en de planeet. Fair Trade betekent letterlijk 'eerlijke handel'. In plaats van de symptomen van armoede aan te pakken, spitst het principe "*trade, not aid*" zich toe op één van de belangrijkste oorzaken ervan: de werking van internationale handel. Meer specifiek: de ongelijke machtsverhoudingen tussen grote bedrijven en de boeren, die op kleine schaal werken om niet alleen hun gezin, maar ook de rest van de wereld te voeden. 70% van ons voedsel is immers afkomstig uit de familiale landbouw. Hoewel ze de leveranciers zijn voor een groot deel van onze voeding, leven deze producenten zelf vaak in precaire omstandigheden. Vandaag lijden meer dan 840 miljoen mensen (1 op 8) op aarde aan ondervoeding; de meerderheid daarvan is landbouw(st)er. Die armoede heeft verschillende oorzaken, maar handel speelt daarbij een grote rol, vooral in de regio's die economisch sterk afhankelijk zijn van de uitvoer van hun producten. De fairtrade-beweging werkt aan een systeem dat het mogelijk maakt om internationale handel te voeren met meer rechtvaardigheid, respect en gelijkheid: een systeem dat mens en natuur weer centraal stelt in onze economie. Zo draagt het bij aan de realisatie van de **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties**⁵, in het bijzonder aan de doelstellingen die streven naar geen armoede, geen honger, gendergelijkheid, verantwoorde consumptie en productie, klimaatactie, waardig werk en economische groei. Dit raamwerk heeft ook een belangrijk regionaal luik⁶, waarvan de toepassing ook op gemeentelijk niveau de nodige impulsen en opportuniteiten kan bieden.

Onze gemeente behaalde de titel FairTradeGemeente in 2012. De bordjes bij het binnen rijden van onze gemeente maakt iedereen daarop attent. **In dit advies willen we de gemeente aanzetten om fier te zijn op die titel, op haar besef dat duurzaamheid een mondiaal probleem is dat we ook mondiaal moeten aanpakken, en om dan ook de nodige inspanningen te doen om deze te behouden en te versterken.**

⁵ <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

⁶ <https://unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen/>

2 Daaruit voortvloeiende adviezen

NB: Teneinde de overzichtelijkheid van de adviezen te bevorderen, worden een aantal specifieke adviezen aangeduid als zijnde 'quick wins'. Dat is het geval voor de adviezen die volgens de inschatting van de kernraad kunnen worden uitgevoerd binnen de kaders van het huidige personeelsbestand en met de huidige materialen en infrastructuren waarover de gemeente reeds beschikt, zonder bijkomende wervingen of aankopen en zonder grote reallocaties of budgettaire planmatigheden.

2.1 Lokale voeding en korte keten

2.1.1 Promoten en laagdrempelig maken van lokale producten en producenten

Het stimuleren van korte keten heeft tal van voordelen op het vlak van vermeden uitstoot door lange transporten en sterkt bovendien de lokale economie. De gemeente kan dit stimuleren door zich als partner en promotor voor lokale producenten op te stellen.

- 1) **Quick Win.** Inventariseren van lokale voedselproducenten in Destelbergen. Deze inventaris kan gelden als basis voor het toegankelijk maken van een overzicht van producenten aan de bredere bevolking, alsook voor het uitwerken van een algemene voedselstrategie (zie volgend punt).
- 2) Het opzetten van een algemene voedselstrategie conform de principes van een Lokaal Circulair Voedselbeleid, zoals beschreven door de VVSG en De Vlaamse Landmaatschappij⁷. Als lokaal bestuur kan bv. ook de instap in coöperatieve ondernemingen⁸ worden onderzocht. Hiervoor kunnen met de nodige actoren structurele contacten worden gelegd voor kennisuitwisseling en de uitbouw van projecten.
- 3) Het voorzien van logistieke ondersteuning voor het verbinden van lokale producenten en consumenten a.d.h.v. automaten of andere vormen van afhaalmogelijkheden op centrale punten in de gemeente. Dergelijke opties kunnen worden uitgewerkt in het verlengde van de marktreglementering van de gemeente. Vereiste is dan wel dat hiervan gebruikmakende producenten zelf een eerlijke prijs kunnen bepalen. Een bijkomende element op het vlak van laagdrempeligheid en gebruiksgemak kan bv. de uitwerking van een app zijn, waarin de stock kan worden opgevolgd. Hiervoor zijn volledige oplossingen op maat op de markt.
- 4) Het stimuleren of uitwerken van initiatieven om voedselverspilling tegen te gaan, naar het model van bv. Too Good To Go⁹ en Let's Save Food¹⁰.
- 5) Het uitwerken van een project gelijkaardig aan het bekende Gentse Foodsavers-project¹¹ binnen de werking van het OCMW van Destelbergen.
- 6) Het oprichten van een sociale kruidenier¹² om lokale en gezonde voeding toegankelijker te maken voor diverse lagen van de bevolking.

⁷ <https://www.vvsg.be/milieu-klimaat-duurzaamheid/lokale-voedselstrategie>

⁸ Vb. <https://www.linked.farm/index.php> heeft een luik gericht op lokale besturen

⁹ <https://toogoodtogo.be/nl-be>

¹⁰ <https://letssavefood.be/>

¹¹ <https://foodsavers.be/2017/gent/>

¹² Cf. <http://www.socialekruideniersvlaanderen.be/>

- 7) **Quick Win.** Het beheren van een socialemediaplatform voor de promotie van lokale handelaars en producenten. Dit kan steunen op de eerder genoemde voorstellen.
- 8) **Quick Win.** Het versterken van criteria i.v.m. lokale productie en duurzaamheid in het marktreglement. Behalve het opnemen van de categorie 'biologische voeding' gaat het marktreglement¹³ van Destelbergen momenteel voorbij aan diverse mogelijkheden om het duurzame, lokale en eerlijke karakter van de aangeboden waren te versterken.
- 9) Het inzetten van de organisatie van markten om lokale producenten in de kijker te zetten via 'opendeurdagen'. O.a. langs deze weg kan de gemeente zich inzetten voor het faciliteren van manieren om lokale producenten en handelaars met elkaar in contact te brengen.
- 10) Nieuwe inwoners sensibiliseren en informeren over de lokale producenten en aanbieders via verwelkomingspakketten is een goed initiatief. Ook voor wie al langer inwoner is, kan dit echter af en toe bijkomend worden belicht.
- 11) Binnen de ruimere context van de ontwikkeling van een voedselstrategie, dient de nodige aandacht te gaan naar het stimuleren van en informeren over plantaardige voeding conform de Vlaamse eiwitstrategie¹⁴, bijvoorbeeld door als gemeente mee te doen met de campagne 'Donderdag Veggiedag'¹⁵.

2.1.2 Voorzien van locaties voor initiatieven i.v.m. lokale voedselproductie in gemeenschapsverband

- 12) Investeren in de nodige expertise en netwerken opdat gronden meer en/of beter kunnen worden ingezet voor initiatieven i.v.m. lokale voedselproductie in gemeenschapsverband waar dit planologisch mogelijk is. Hiervoor wordt reeds een basis gelegd door de samenwerkingsverbanden tussen bv. Agroforestry Vlaanderen, BOS+ en het ANB¹⁶.

Voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn:

- Voedselbossen,
- Zelfpluktuinen,
- Volkstuinen,
- Buurtmoestuinen
- ...

- 13) Braakliggende en andere geschikte gronden in het bezit en/of het beheer van de gemeente of het OCMW inzetten (al dan niet tijdelijk) voor dergelijke initiatieven i.v.m. lokale voedselproductie. In het licht van diverse gemeentelijke ambities en maatschappelijke tendensen¹⁷ is bijkomende verharding en/of creatie van monocultuur onwenselijk, ongeacht de concrete invulling van een bepaald perceel binnen de huidige ruimtelijke planning. De

¹³ <https://www.destelbergen.be/sites/default/files/2020-12/Goedkeuring%20gemeentelijk%20reglement%20met%20betrekking%20tot%20ambulante%20activiteiten%20op%20de%20openbare%20markten%20en%20op%20het%20openbaar%20domein..pdf>

¹⁴ <https://lv.vlaanderen.be/nl/nieuws/vlaamse-eiwitstrategie-op-weg-naar-duurzame-productie-en-consumptie-van-eiwitten>

¹⁵ <https://www.evavzw.be/voor-scholen-en-steden>

¹⁶ <https://www.agroforestryvlaanderen.be/nl/nieuws/voedselbossen-binnen-de-huidige-vlaamse-beleidscontext-een-situatieschets-anno-2020>

¹⁷ Zie o.a. het nieuw Beleidsplan Ruimte van de provincie Oost-Vlaanderen (<https://oost-vlaanderen.be/wonen-en-leven/ruimtelijke-planning/beleidsinstrumenten/maak-ruimte-voor-oost-vlaanderen-2050/wat-is-het-plan/wat-houdt-het-nieuw-beleidsplan-ruimte-in.html>), maar ook bv. initiatieven tot versterking van sociale cohesie (cf. o.a. <https://do.vlaanderen.be/initiatieven-tegen-verspilling-die-sociale-cohesie-versterken>).

gemeente kan op die tendensen inspelen bij het bepalen van prioriteiten bij klimaatvriendelijke en biodiversiteitsbevorderende initiatieven op het vlak van exploitatie van haar gronden.

- 14)** Strategieën ter bestrijding van leegstand afstemmen op de mogelijkheden tot creatie van initiatieven rond lokale voedselproductie. Leegstaande serres en tuinen kunnen hier bv. toe benut worden.

2.2 Fair trade

De fairtradebeweging schuift een aantal criteria naar voor tot behalen/behoud van het label fairtrade-gemeente¹⁸. Het eerste criterium is de vereiste van een concreet engagement bij het gemeentebestuur voor het voldoen aan de criteria van het label in samenwerking met lokale actoren. De hierbij ten berde gebrachte doelstellingen, tools en checklists lijken door de gemeente grotendeels onderbenut. De hieronder opgenomen adviezen betreffen voornamelijk een aantal accenten die de kernraad in het bijzonder onder de aandacht wil brengen n.a.v. het adviesforum van 3 juni 2021.

2.2.1 Faciliteren van de fairtrade-trekkersgroep

- 15) Quick Win.** Het oprichten en actief faciliteren van een concrete fairtrade-trekkersgroep zoals beschreven in criterium 5 voor het behalen van het label van fairtrade-gemeente. **In de schoot van de kernraad wordt de fairtrade-trekkersgroep opgericht als werkgroep van het adviesforum** (vergadering kernraad van 23 juni 2021).
- 16) Quick Win.** Het aanvullend werven van het deelnemersbestand van de genoemde trekkersgroep. Als geëngageerd gemeentebestuur (criterium 1) is de gemeente zelf in de meest geschikte positie om de nodige werving te verzorgen. Volgens de bijhorende handleiding voor trekkersgroepen¹⁹ bestaat de ideale samenstelling van de trekkersgroep uit:
- Een ambtenaar verantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking, duurzaamheid, milieu...
 - Vrijwilligers van Oxfam-Wereldwinkels, Vredeseilanden, 11.11.11...
 - Uitbaters van lokale winkels en horeca,
 - Kaderleden van lokale bedrijven,
 - Ervaren ondersteuning in persrelaties en communicatie,
 - Leden van lokale jeugdbewegingen,
 - Leerkrachten of schooldirecteurs,
 - Lokale landbouwers en andere personen ervaren met duurzame landbouw.
- 17) Quick Win.** Het initiëren van de verankering van de trekkersgroep binnen de gemeentelijke werking, waaronder maar niet beperkt tot het vastleggen van structurele contacten met de Adviesraad Lokale Economie, het gemeentebestuur en de gemeentelijke ambtenarij.
- 18) Quick Win.** Het voorzien van logistieke ondersteuning bij de vergaderingen en activiteiten van deze trekkersgroepen (waaronder maar niet beperkt tot het ter beschikking stellen van lokalen en materialen en organisatorische ondersteuning door de betrokken ambtenaren).

¹⁸ Cf. <https://fairtradegemeenten.be/over-fairtradegemeente/6-criteria/> voor een overzicht van alle criteria

¹⁹ https://drive.google.com/file/d/1_tcVa5WyJ0IVLxDg-33j8ZEEfABgIKsv/view?usp=sharing

- 19) Quick Win.** Het voorzien van administratieve ondersteuning voor de betrokkenen bij de trekkersgroep, zoals het voorzien van de verzekering van de betrokkenen via FairTradeGemeente nationaal.
- 20)** Het concreet vastleggen en plannen van de doelstellingen van de gemeente op het vlak van Fair Trade binnen een meerjarig beleidsplan dat wordt opgesteld in samenspraak met de trekkersgroep.
- 21)** Het gezamenlijk opzetten van nieuwe initiatieven rond het voldoen aan de diverse criteria vereist voor het behoud van het label van FairTradeGemeente. De inspiratiegids voor FairTradeGemeenten²⁰ kan hiertoe als leidraad dienen om de nodige stappenplannen en checklists te ontwikkelen. Voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn:
- Het structureel versterken van de aanwezigheid van Fair Trade in lokale winkels en horeca,
 - Het sensibiliseren en opzetten van netwerken rond Fair Trade in verschillende types instanties, organisaties en bedrijven, via structurele contacten zowel als bv. via focusprojecten,
 - Het integreren van lokale voeding en korte keten in de initiatieven rond Fair Trade (waarvoor de inbedding van de trekkersgroep in het adviesforum Duurzaamheid en Ontwikkelingssamenwerking uiteraard een geschikte fundering biedt).
- 22)** In het licht van het vereiste engagement van het gemeentebestuur ook de haalbaarheid van 'next level' criteria²¹ voor FairTradeGemeenten onderzoeken en waar mogelijk integreren in het gemeentelijke fairtrade-beleid.
- 23)** Het aanspreken van een breder, intergemeentelijk netwerk voor het versterken van het fairtrade- en duurzaamheidsbeleid van de gemeente²².

2.2.2 Versterken van het fairtrade-criterium in het gemeentelijk aankoopbeleid

Bij het adviesforum van 3 juni 2021 ging bijzonder veel aandacht naar de bezorgdheid in welke mate criteria rond Fair Trade en duurzaamheid niet alleen zijn opgenomen in alle geledingen van het gemeentelijke aankoopbeleid, maar ook concreet doorwegen in de uiteindelijke aankoopbeslissingen. Eerlijke prijzen moeten de rode draad worden voor alle vormen van gemeentelijke aankopen.

- 24) Quick Win.** Fair Trade dient waar mogelijk opgenomen te worden als minimumvereiste in de aankopen en concessies bij overheidsopdrachten, opdat kan worden gegarandeerd dat dit als criterium voldoende gewicht krijgt.
- 25) Quick Win.** Uitgeschreven overheidsopdrachten dienen op zijn minst te worden getoetst aan de aandachtspunten beschreven in de desbetreffende analyse²³ verzorgd door FairTradeGemeenten Nationaal en worden gekoppeld aan de inspiratiegids voor het aankoopbeleid van gemeenten uitgewerkt door Oxfam²⁴.
- 26) Quick Win.** Sensibiliseren van alle betrokken personeelsleden van de gemeente voor het in beschouwing nemen van eerlijke handel en duurzaamheid bij het aanvragen van materialen en beslissen over aankopen. Zij worden ook verwezen naar concrete contactpersonen (bv.

²⁰ <https://docs.google.com/document/d/1L2n5OT4Yt9ZPqZy7ac2dcwJy6sPYC8h7Yf6IOYtCAGQ/edit#>

²¹ <https://fairtradegemeenten.be/criteria/next-level/>

²² Voor de hand liggende startpunten hierbij zijn de steunpunten van de VVSG, zoals het Steunpunt Duurzame Overheidsopdrachten (<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/duurzame-overheidsopdrachten>).

²³ <https://fairtradegemeenten.be/wp-content/uploads/2021/01/Fair-Trade-overheidsopdrachten-voor-alle-producten-aug-2017-2.pdf>

²⁴ <https://drive.google.com/file/d/1o4xMzjpBf5BAmGUDJkMYVrbQTrgSdBaE/view?usp=sharing>

o.a. de Deskundige Klimaat en Duurzaamheid van de gemeente) in het geval van vragen hierover.

- 27) Quick Win.** Gericht sensibiliseren van personeelsleden van de gemeente die betrokken zijn bij beslissingen rond de aanschaf van specifieke productgroepen. De bijhorende productfiches ontwikkeld door het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling en de Vlaamse Overheid²⁵ kunnen hierbij worden beschouwd als minimale basiskennis.
- 28)** Zich betrokken tonen bij de overkoepelende initiatieven rond duurzaam aankoopbeleid voor gemeenten, bv. het sturen van vertegenwoordiging naar opleidingen en trajecten hierover georganiseerd door de VVSG en fairtrade-verenigingen en laten de gewonnen inzichten doorstromen naar het gemeentepersoneel en -beleid.
- 29)** Bijzondere aandacht besteden aan een aantal voor fairtrade-problematiek gevoelige producten, zoals textiel (uniformen, werkkledij...), ICT en hout- en papierproducten. Diverse aandachtspunten hierrond zijn uitgebreid gedocumenteerd door FairTradeGemeenten nationaal²⁶.
- 30)** Het aankoopbeleid breed definiëren. Zo hebben bv. ook financiële producten, zoals bankrekeningen, een sleutelrol in het structurele streven naar Fair Trade²⁷.

2.2.3 Meer transparant en kenbaar maken van het engagement als fairtrade-gemeente
De gemeente vervult een voorbeeldrol voor zijn inwoners. Het actief en zichtbaar inzetten op Fair Trade is dan ook onontbeerlijk. Nochtans wordt het engagement als fairtrade-gemeente relatief weinig geëtaleerd.

- 31)** Met meer beeldmateriaal het engagement als FairTradeGemeente illustreren. Een uitbreiding van het aantal FairTradeGemeenteborden kan bv. letterlijk Fair Trade meer in het straatbeeld brengen.
- 32) Quick Win.** Het voorzien van een fairtrade-sectie op de gemeentelijke webpagina, waarin de gemeentelijke engagementen en inspanningen worden toegelicht. Momenteel is over het gemeentelijke engagement rond Fair Trade ongeveer niets op de webpagina te vinden, ondanks het feit dat dit een belangrijke informatiebron is over de gemeentelijke werking. Het logo van FairTradeGemeente hier aanbrengen zou ook een logische keuze zijn.
- 33)** Het structureel kenbaar maken van de gemeentelijke inspanningen rond Fair Trade. Logische pistes hiervoor zijn een periodieke sectie in het gemeentelijk informatieblad en/of een jaarlijks verslag van de activiteiten en verwezenlijkingen rond duurzaamheid en Fair Trade op de gemeente.
- 34) Quick Win.** Fairtrade-producten inzetten en kenbaar maken bij officiële aangelegenheden (alsook in de dagdagelijkse werking) van de gemeente. Bv. bij een receptie kan gemakkelijk via kleine labels, logo's enz. worden gevisualiseerd en gekaderd dat Fair Trade en lokale producten worden geserveerd.
- 35)** Via de werking en reglementering rond markten initiatieven rond Fair Trade bevorderen. Dit kan gebeuren naar analogie met de adviezen bij lokale voeding en korte keten.

²⁵ <https://overheid.vlaanderen.be/productgroepen>

²⁶ Zie de 'Tips om eerlijke handel op te nemen in het aankoopbeleid' op <https://fairtradegemeenten.be/criteria/criterium-1-ee-geengageerd-gemeentebestuur/>

²⁷ Zie bv. <https://bankwijzer.be/nl/bankwijzer/themas/arbeidsrechten/>

- 36)** Gericht informeren en sensibiliseren van verenigingen die actief zijn in de gemeente over het engagement van en de mogelijkheden in de gemeente rond Fair Trade, vooral indien zij gemeentelijke subsidies ontvangen.

2.3 Circulaire economie

2.3.1 Beter verfijnen van de restfractie (i.f.v. hergebruik)

- 37)** Het betrekken van het recyclagepark bij het herevalueren van de restfractie i.f.v. hergebruik. In de praktijk blijken veel mensen te verkiezen al hun weg te gooien spullen bij één adres kwijt te kunnen, vaak het containerpark. De samenwerking met een intercommunale beheerder van het recyclagepark dient dan ook te worden gekozen en geëvalueerd in functie van de mogelijkheid om met hen een circulair economiebeleid mee vorm te geven en het aandeel van de restfractie zo te doen afnemen.
- 38) Quick Win.** Het plaatsen van een kringloopcontainer in het recyclagepark voor herbruikbare spullen, zoals bv. al het geval is bij diverse andere gemeenten.²⁸
- 39) Quick Win.** Het op elkaar afstemmen van initiatieven zoals het herstelatelier van de Kringwinkel, het geplande repaircafé... op de restfractie door bv. kapotte spullen uit de categorie Recupel van het recyclagepark ter beschikking te stellen.
- 40)** Het stimuleren van een mentaliteitswijziging op het vlak van hergebruik en reparatie bij de bevolking door een zichtbaarder aanwezigheid van de initiatieven tot hergebruik bij het recyclagepark, niet alleen door campagnes zoals in het verleden reeds gebeurden, maar ook door het uitvoeren en in de verf zetten van de mogelijkheden onder de voorgaande twee punten van advies.
- 41)** Het composteren van GFT-afval op wijkniveau, zoals ook reeds gebeurt in bepaalde andere Belgische gemeenten²⁹. Dit kan aansluiten op een aantal van de adviezen onder het luik 'lokale voeding en korte keten'.
- 42)** Het opnemen in het vuilnisbakkenplan van investeringen in slimme vuilnisbakken (uitgerust met infraroodsensoren) in publieke ruimtes.
- 43)** Het blijven inzetten op en waar mogelijk uitbreiden van light-as-a-service en verwante modellen voor gemeentelijke voorzieningen.

2.3.2 Uitbreiden van het aanbod uitleenbaar materiaal

De diverse reeds bestaande initiatieven op het vlak van ontlening in de gemeente vormen een uitstekende basis om de mogelijkheden materiaal te ontlenen voor burgers uit te breiden.

- 44) Quick Win.** Het uitbreiden van de werking van de uitleendienst van verenigingen naar particulieren.
- 45)** Het uitbreiden van het gamma aan uitleenbaar materiaal bij de uitleendienst met gereedschap en werkmateriaal (bv. stevig maar verouderd materiaal van de groendienst).

²⁸ <https://www.dekringwinkel.be/centrum/12/page/Brengenaarcontainerpark.html>

²⁹ Bv. <https://leefmilieu.brussels/themas/voeding/mijn-voeding/mijn-compost/gemeenschappelijk-composter>

- 46)** Het voorzien van mogelijkheden tot het uitlenen van materialen van de gemeentelijke speelpleinwerking.
- 47)** Het uitbreiden van de werking van de babytheek naar bv. kinderkledij.
- 48)** Het bevragen van de bevolking i.v.m. de interesses naar uitleenbaar materiaal: welke types materialen vindt men geschikt voor het gamma van gemeentelijke uitleendiensten?

2.4 Hernieuwbare energie

2.4.1 Duurzaam maken van de mobiliteit - autostrades

De uitstoot van de autostrades wordt soms uit de CO₂-boekhouding gelaten met het achterliggende idee dat we als gemeente weinig impact hebben op het doorrijdend verkeer op de autostrades. De kernraad meent echter dat de uitstoot van de autostrades weldegelijk aandacht verdient. Met ongeveer de helft van de uitstoot op het grondgebied, kunnen we er niet blind voor zijn. We zien volgende manieren hoe de gemeente de CO₂ uitstoot van de autostrades kan verminderen:

- 49)** Als het algemeen (fossiel) autogebruik van de inwoners van Destelbergen vermindert, dan daalt ook de uitstoot van onze inwoners op de autostrades in eigen gemeente, elders in het land én daarbuiten. Dit maakt het uitvoeren van de punten onder 'overig verkeer' bijzonder belangrijk.
- 50)** Het verbruik van een wagen stijgt evenredig met het kwadraat van de snelheid. Een maximale snelheid van 90 km/u in de plaats van 120 km/u levert een vermindering van 33% in energievraag. In het geval van een diesel, benzine wagen of een wagen op grijze stroom betekent dit een vermindering van 33% in de CO₂ uitstoot. Concreet kan de gemeente zich aansluiten bij de eisen van de actiegroep Ademruimte.³⁰

2.4.2 Duurzaam maken van de mobiliteit - overige

Inzetten op verkeer met nul-uitstoot: voetgangers en fietsers.

- 51)** Zet in op betere fietsverbindingen. Er is bijvoorbeeld geen veilige fietsroute tussen centrum Heusden en centrum Destelbergen. Ook op de andere fietsassen liggen nog veel knelpunten. Er is een (financieel) plan nodig om alle fietsroutes veilig te maken. Fietsinvesteringen kosten minder dan investeringen voor de auto en garanderen een duurzamere mobiliteit. Een afzonderlijk budget voor fietsinvesteringen moet worden geïntegreerd binnen de meerjarenplanning van de gemeente om daadwerkelijk in te kunnen zetten op fietsvriendelijke maatregelen, zoals vastgelegd in het mobiliteitsplan.³¹
- 52)** Het STOP-principe komt voor in de verklaringen van de gemeente³², maar dat blijkt niet uit de investeringen. Concreet stelt het adviesforum het volgende voor: voortaan gaat 25% van het mobiliteitsbudget naar investeringen voor voetgangers, 25% voor fietsers 25% voor

³⁰ www.ademruimte.gent

en <https://www.gentsmilieufrent.be/actueel/mobiliteit/item/1023-gmf-en-ademruimte-willen-snelheidsverlaging-op-snelwegen>

³¹ Mobiliteitsplan Destelbergen: https://www.ocmw-destelbergen.be/sites/default/files/2020-12/Mobiliteitsplan_Destelbergen_1.pdf

³² Onder andere in het SAVE-charter <https://www.destelbergen.be/save-label> en het mobiliteitsplan <https://www.destelbergen.be/mobiliteitsplan>

openbaar vervoer en 25% voor (privé-)auto's. Deze maatregel kende veel bijval tijdens het adviesforum.

- 53) Quick Win.** Nodige ruimte en positieve opvolging geven aan initiatieven die veiliger verkeer vragen voor de fietsers, zoals Eenbeekeinde Beweegt!, bewonersgroep Dendermondesteenweg, actiegroep Damvalleistraat, Fietsersbond Destelbergen... Het uitblijven van een gepaste reactie op de input van dergelijke initiatieven, gaat in tegen de klimaatambities van de gemeente.

Inzetten op openbaar vervoer en deelwagens

- 54)** De gemeente mag zich niet zomaar neerleggen bij besparingen bij het openbaar vervoer, maar moet waar het kan druk zetten voor kwaliteitsvol, frequent en klimaatneutraal openbaar vervoer.
- 55)** Elektrische deelwagensystemen renderen voor de gemeente zowel qua CO₂ uitstoot als qua ruimtegebruik. De gemeente moet bestaande en nieuwe deelwagen-initiatieven evalueren en bijkomend ondersteunen. Mensen geraken steeds vaker overtuigd van het voordeel van autodelen, omdat slim autodelen steeds goedkoper is dan het bezitten van een eigen wagen.³³

Verduurzamen van (privé)autogebruik

- 56)** Er is een laadpaalbeleid nodig voor de gemeente. Er zijn te weinig laadpalen om aan de (toekomstige) vraag te kunnen voldoen. Auto's staan te lang aan een paal, en blijven soms staan zelfs als ze al volgeladen zijn.
- 57)** Het is onduidelijk of de huidige elektrische laadpalen 100% groene stroom leveren. De gemeente kan zich ervan verzekeren dat de laadpalen enkel groene stroom leveren.

2.4.3 Zuiniger maken van het onroerend patrimonium (huishoudens, tertiaire sector, openbaar)

- 58)** Concretiseren van het actiekader 2 van het woonbeleidsplan van de gemeente³⁴, met name hoe de vermelde verhoging van het kwaliteitsniveau/duurzaamheidsniveau van het patrimonium concreet wordt beoogd en hoe de gehanteerde *best practices* worden vertaald naar het gemeentelijke beleid in Destelbergen.
- 59) Quick Win.** Technologie op basis van fossiele gassen is uitdovend. Er is nood aan een gemeentelijk reglement dat geen nieuwbouw met gas toelaat.
- 60)** Destelbergen moet strenger zijn op vlak van EPB. Klimaatneutraal bouwen is niet duurder. Men bespaart immers fors op de energiefactuur. Dat wordt te weinig meegerekend.
- 61)** Overschakelen naar groene stroom is een van de eenvoudigste maatregelen om de CO₂-uitstoot fors te verminderen. De gemeente onderneemt daar al actie, wat de kernraad bijzonder aanmoedigt. De gemeente moet huishoudens en bedrijven helpen bij de overstap naar echte groene stroom. Bij voorkeur lokaal opgewekt en dus geen 'valse' groene stroom met groenestroomcertificaten uit IJsland of Noorwegen.³⁵ Niet enkel via groepsaankopen die enige tijd vergen, maar ook van vandaag op morgen. De gemeente dient duidelijk te maken dat ze zelf ook 100% groene stroom gebruikt.
- 62)** De gemeente kan aanvangen met projecten voor een "klimaatneutrale wijk". Hiervoor kan men zich baseren op bestaande proefprojecten in Kortrijk, Leuven, Mechelen.³⁶ De zon is er

³³ <https://www.autodelen.net/waarom-autodelen/>

³⁴ https://www.destelbergen.be/sites/default/files/2020-12/Woonbeleidsplan_document_1.pdf

³⁵ <https://mijngroenestroom.be/#ranking>

³⁶ <https://omgeving.vlaanderen.be/klimaatwijken>

de belangrijkste energiebron. De gemeente heeft eerder al aangetoond pionier te zijn in duurzame projecten en kocht als een van de eerste licht via *light as a service*. Dergelijke wijken zijn ook financieel rendabel.

- 63)** Aanzetten tot verbouwen via methodiek van subsidieretentie. Indien de huiseigenaar de energiebesparende investering niet wil of kan financieren, kunnen anderen investeren in deze maatregelen (bvb isolatie, zonneboiler...). De eigenaar betaalt dan 1 of 2% rente (komt globaal goedkoper uit omdat de energiefactuur een stuk verminderd is). Zo'n mechanisme heet ook wel *on-bill financing of on-bill repayment*. Het hele investeringsbedrag moet enkel terugbetaald worden aan de investeerders als de huiseigenaar het huis verkoopt. Het geld komt van burgers die investeren. De gemeente investeert ook voor de geloofwaardigheid. Aandelen in deze vorm van investeringen kunnen verkocht worden met tax-shelter. Hiervoor kan men projecten als "Gent knapt op"³⁷ als basis gebruiken en verbeteren. Het is een investering die voor (o.a. particuliere) investeerders ook financieel rendeert, zeker in het licht van de huidige spaarrente. Het opknappen van huizen kan eventueel via wooncoöperatie, bijvoorbeeld voor minder financieel krachtige huishoudens. Het mechanisme geldt ook (en misschien nog wel in het bijzonder) voor sociale woningen en huurwoningen. Dit kan bv. bewerkstelligd via ludieke campagne 'blind klimaatneutraal' (cfr. 'blind gekocht')
- 64)** De gemeente moet stimuleren om minder te bouwen, kleiner te bouwen en grotere woningen (kastelen en villa's) op te splitsen waar dit ruimtelijk en duurzaam verantwoord is. Daarbij wordt, omwille van andere aspecten inzake duurzaamheid, uiteraard bijkomende verharding vermeden.
- 65)** Leegstand vermijden. De gemeente neemt een actieve rol op om eigenaars te overtuigen om bruikbare woningen bewoonbaar en energiezuinig te maken.
- 66)** Inzetten op nieuwbouw. Er is een sloopbeleidsplan nodig voor de meest klimaatvriendelijke woningen. Slopen is dan beter dan een renovatie (al zijn we ons bewust van de negatieve incentive dat renoveren kan aan 6% BTW i.p.v. 21% voor nieuwbouw). Het kan bijvoorbeeld wel opgelegd worden door de gemeente bij verkoop van pand.
- 67)** Bewoners aanzetten om bomen te planten en zonnewering te gebruiken in de plaats van energievervlindende airco.
- 68) Quick Win.** Inzetten op ontzorging. Mensen zijn niet altijd in staat om in te schatten wat er nodig is om hun woning klimaat neutraal te maken. Een checklist en een mobiele energie/klimaatconsulent kunnen een grote hulp zijn. De eerste consultatie kan gratis zijn, de volgende dan betalend. We merken op dat architecten niet altijd de nodige kennis hebben. De gemeente onderneemt al actie op dit punt, maar kan nog verder gaan.
- 69)** De gemeente moet meer controleren op bouwvergunningen en werven. Bouwovertredingen worden niet opgemerkt, omdat er nooit wordt gecontroleerd. Er is handhaving nodig (Wordt er wel goed geïsoleerd? Wordt de klimaatvriendelijke installaties wel geïnstalleerd?). In het geval van gemeentelijke subsidies worden er wel controles uitgevoerd door de gemeente (ook voor kleinere bedragen), dus ligt dit ook voor de hand bij zaken die vaak nog meer ingrijpend zijn zoals het plaatsen van degelijke isolatie.
- 70) Quick Win.** Informeren via het gemeenteblad en via Facebook dat investeren in het klimaat rendeert. Dit zijn geen verloren kosten.

³⁷ <https://stad.gent/nl/over-gent-en-het-stadsbestuur/stadsbestuur/wat-doet-het-bestuur/beleidsnotas-2014-2019-archived/beleidsplannen-wonen-verbouwen/gent-knapt-op/wat-gent-knapt-op>

71) Quick Win. In de (voedings)winkels enkel nog gesloten koelkasten en diepvriezers toestaan.

2.4.4 Bewerkstelligen van lokaal en gemeenschappelijk opwekken van hernieuwbare energie

Het voorstel tot inzetten op een lokaal klimaatbedrijf in hernieuwbare energie kende veel bijval op het adviesforum. Dit lokaal klimaatbedrijf stuurt en financiert investeringen in klimaatvriendelijke energieopwekking in de brede zin van het woord: zonnecellen, windmolens, warmtenetten, lokale biomassa...

- 72)** Op alle fronten stoppen met het investeren in fossiele energie. Doet de huidige bank van de gemeente het goed op vlak van duurzaamheid? Dit kan worden bekeken via de bankenwijzer.³⁸ De gemeente informeert de burgers over hoe het (spaar)geld door banken geïnvesteerd wordt in fossiele energie, en hoe men kan overstappen naar een duurzame(re) bank.
- 73)** De gemeente investeert zelf in het klimaatbedrijf, voor de geloofwaardigheid van het project.
- 74)** Zonnecellen plaatsen op openbare gebouwen (inclusief scholen, kerken...) en bij particulieren.
- 75)** Windmolens plaatsen met een coöperatie (bv. Energent, Ecopower). Een jaarlijkse vergoeding voorzien voor bewoners die echt hinder ondervinden van de molen, kan hen over de streep halen om ook de voordelen van de molen in te zien.
- 76)** Gebruik van lokale houtige biomassa voor energieopwekking. Dit moet dan wel hand in hand met biodiversiteitsvriendelijk hakhoutbeheer. Hier kan de gemeente zich baseren op initiatieven zoals in Bocholt en Brasschaat.³⁹ Houtkanten zoals hagen en knotbomen zijn niet enkel mooi bij landschapsbeleving, maar zijn ook échte dragers van biodiversiteit. Ze scheppen immers een gunstig microklimaat voor fauna en flora. Bovendien bevordert het wortelgestel van houtkanten de waterdoorlaatbaarheid van de bodem en voorkomen ze erosie. Daarnaast zijn houtkanten een natuurlijke stof-filter, verkoeler, windbreker en staan ze in voor luchtzuivering en koolstofopslag. Houtkanten vervullen dus heel wat bijzonder belangrijke functies.
Doordacht hakhoutbeheer houdt rekening met al deze functies. Het geogste hout kan best lokaal gebruikt worden voor de aanmaak van bijvoorbeeld potgrond of als brandstof. Dat zou een extra winst zijn voor het klimaat want het vervangt hierdoor turf⁴⁰ of fossiele brandstoffen. Destelbergen kan hier afkijken van pilootprojecten zoals in Bocholt, Brasschaat, Bierbeek⁴¹ en Denderleeuw⁴² en het Waalse Coopeos⁴³. Een goed hakhoutbeheer stimuleert bovendien de lokale economie en vermijdt dat geld nog langer wegstroomt naar oliesjeiks met obscure agenda's. Ook dat is duurzaamheid.
- 77)** Zich profileren met de ambitie van Destelbergen als eerste gasloze gemeente in Vlaanderen.
- 78)** Creëren van een warmtenet. De gemeente heeft al een warmtezoneringplan. Het logische vervolg is het voorzien van kleine warmtenetten tussen bedrijven en woningen, waar het kan.

³⁸ <https://bankwijzer.be/nl/bankwijzer/themas/klimaatverandering-tegengaan/#content>

³⁹ http://www.agrobeheercentrum.be/Portals/41/Publicaties/20180628_%20Praktische%20handleiding-HVDS.pdf

⁴⁰ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/03/22/opinie-klimaat-turf-potgrond/>

⁴¹ <https://vilt.be/nl/nieuws/bierbeek-verwarmt-gemeentehuis-met-lokale-houtsnippers>

⁴² <https://www.denderleeuw.be/digitale-opening-en-rondleiding-in-nieuwe-site-gemeentelijke-technische-dienst-en-brandweer-op-28>

⁴³ www.coopeos.be

79) Hernieuwbare energie op wijkniveau delen, zoals bv. werd voorgedaan door het project Buurzame stroom.⁴⁴ Deze specifieke maatregel kende veel bijval op het adviesforum.

80) Het onderzoeken van verdere innovatieve manieren om klimaatvriendelijke energieopwekking te stimuleren en/of hierin te investeren:

- a. bv. de mogelijkheid om afvalstromen zoals het slib uit de waterzuiveringsinstallatie of gft te laten vergisten tot groen gas;
- b. bv. een gemeentelijke bijdrage op fossiele energie (stookolie, gas, grijze stroom) gehanteerd voor klimaatvriendelijke investeringen;
- c. bv. waterkracht uit de getijden van de Schelde exploiteren.

Graag ontvangen wij uw feedback en acties,

Het dagelijks bestuur

KINDT Marieke (Voorzitter), VANHOLME Ruben (Ondervoorzitter), SEGAERT Michiel (Secretaris)

Kernleden

COLET Christophe, DE CLERCQ David, DE DURPEL Marc, DE PUE Bart, FIEMS Leo, GOETHALS Hilde, PENNE Katrien, PISANI Angela, QUARTIER Griet, VAN HOEY Stijn, VAN RENTERGHEM Ann, VANDERBOUWHEDE Muriel, VERBRUGGE Benedict, VOGELAERE Pol

⁴⁴ <http://buurzamestroom.energent.be/>